

6. Вахновська Н.А. Податковий кодекс в контексті реформування податкової системи України / Н.А. Вахновська // Економічний форум. Луцький національний технічний університет. – 2011. – № 1.
7. Передерій А.О. Удосконалення податкового менеджменту в системі управління підприємством / А.О. Передерій, О.В. Грицак // Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи: X Міжнарод. наук.-практ. конф.: [матеріали]. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – С. 262-265.

УДК 336.1:332.14

Сорокіна О.М. (ДонНУЕТ, Донецьк)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ: СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ

У статті розкривається сутність, принципи та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки регіону, пропонуються заходи щодо реалізації регіональної фінансової політики.

Ключові слова: *фінансова безпека держави, фінансова безпека регіону, стратегія фінансової безпеки регіону.*

У загальному розумінні захищеність регіону від наявних і потенційних негативних факторів, зокрема, в сфері фінансів і фінансових взаємовідносин, а також здатність протистояти їм характеризує категорія фінансової безпеки.

Згідно з висновками науковців М.А. Коваленко, Т.О. Мацієвич, Н.В. Радванської увага, яка приділялася сьогодні фінансовій безпеці, не випадкова. Зростаюча значущість формування системи фінансової безпеки як в Україні, так і в окремому регіоні зумовлена негативною динамікою розвитку процесів у соціально-економічній сфері. Зокрема, протягом останніх років дедалі посилюється розлад системи державних фінансів та фінансів суб'єктів господарської діяльності. Це виявляється, з-поміж іншого, в хронічному невиконанні бюджетів усіх рівнів, втраті державою внутрішньої та зовнішньої кредитоспроможності, безвладді, кризі банківської системи та фондового ринку, зменшенні реальної заробітної плати та наявності значних обсягів заборгованості по ній, різних соціальних допомог, високому рівні інфляції, втраті довіри населення до кредитно-фінансових інститутів, «відпливі» вітчизняного капіталу за кордон, відмиванні «брудних» грошей, перетіканні коштів у тіньовий сектор економіки та ін.

Відтак, фінансова безпека є провідною та вирішальною складовою економічної безпеки регіону, оскільки за ринкових умов господарювання фінансові ресурси є «двигуном» будь-якої економічної системи.

Мета поданої статті полягає у вирішенні проблеми забезпечення фінансової безпеки регіону та виробленні конкретних методів і заходів щодо підтримання безпеки на належному рівні в перспективі.

Мета статті обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- надати авторське тлумачення фінансової безпеки регіону як економічної категорії;
- узагальнити організаційні засади забезпечення фінансової безпеки регіону в Україні;
- визначити основні напрямки забезпечення фінансової безпеки регіону в перспективі.

Окремі питання забезпечення фінансової безпеки регіону розроблялися М.М. Єрмошенком [7]. Проте слід відзначити, що, на наш погляд, аспекту безпеки регіону та її фінансовій складовій приділено недостатньо уваги, хоча безпека саме регіону є підґрунтям як національної безпеки взагалі, так і фінансової зокрема.

Фінансова безпека регіону як складова його економічної безпеки, з одного боку, є частиною фінансової безпеки держави, яка, за висновком А. Сухорукова і О. Ладюк, відображає захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної системи, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку та обслуговування фінансових зобов'язань [3, с. 16-19].

Без забезпечення фінансової безпеки практично не можна вирішити жодне із завдань, що стоять перед регіональною економікою. Вона створює передумови для ефективного функціонування господарського комплексу та вирішення соціально-економічних і екологічних проблем. Фінансова безпека регіону спрямована на стимулювання регіонального розвитку, піднесення його фінансового потенціалу, зокрема шляхом створення нових джерел фінансових ресурсів, для забезпечення балансу потреб і фінансових можливостей регіону. Є різні підходи до визначення поняття фінансової безпеки регіону, що відображено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Підходи до визначення фінансової безпеки регіону

Визначальні ознаки	Характеристика визначення	Автор
1	2	3
Стійкість, сталість економічного зростання	Стан фінансової системи, за якого наявна стійка національна валюта, немає загрозливого для розвитку економіки внутрішнього та зовнішнього боргу, забезпечується стаке економічне зростання за відсутності або низького рівня інфляції.	О. Василик С. Мочерний
Забезпеченість, граничність	Стан фінансової системи держави, за якого показники, що його характеризують, не перевищують гранично допустимих, забезпечуючи таким чином нормальне функціонування всієї економіки країни згідно з цілями економічної політики, що провадиться.	М. Дмитрієва

Продовження таблиці 1

1	2	3
Збалансованість, стійкість, здатність, якість, захищеність, ефективність	Стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішнього і зовнішнього негативного впливу, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.	В. Мунтіян, В. Шлемко, І. Бінько
	Стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю та якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до зовнішніх і внутрішніх негативних факторів (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатність обсягів фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання, населення і в цілому ефективне функціонування національної економічної системи та соціальний розвиток.	М. Єрмошенко
	Стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, розрахункової, інвестиційної митно-тарифної та фондової систем, а також систем ціноутворення, який характеризується збалансованістю стійкістю до внутрішнього і зовнішнього впливу, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.	О. Барановський
Захищеність, стійкість, стабільність, збалансованість, забезпеченість, ефективність	Стійкий стан захищеності регіону, за якого немає, попереджений або нейтралізований вплив фінансових дестабілізаторів на забезпечення стабільності, ефективності та збалансованості розвитку економіки, соціальної та екологічної сфери регіону.	І. Вахович

Підсумовуючи всі підходи та тлумачення фінансової безпеки регіону, пропонуємо таке визначення фінансової безпеки регіону – це стан економічного розвитку регіону, що характеризується необхідними фінансовими ресурсами для задоволення потреб населення регіону, виконання своїх функціональних зобов'язань усіма ланками фінансової системи стосовно захисту його фінансових інтересів, запобігання фінансовій загрозі та небезпеці, подолання фінансо-

вої кризи і забезпечення ефективного функціонування економіки регіону в цілому, що, на відміну від наявного, відображає стан фінансової системи регіону через ефективність використання його фінансових ресурсів і відповідно задоволення потреб населення.

Одним із найважливіших елементів механізму забезпечення фінансової безпеки регіону є моніторинг і прогнозування факторів, що визначають загрози фінансової безпеки. Стан фінансової безпеки регіону визначається на основі системи кількісних і якісних оцінок. Критерії фінансової безпеки це ознака, на підставі якої визначається стан і здатність фінансової системи протистояти проявам небезпеки.

Показник фінансової безпеки регіону (індикатор) є кількісною характеристикою здатності господарського комплексу регіону зберігати стан і протистояти небезпеці досягнення цілей розвитку згідно з визначеним критерієм. І. Запоточний та В. Захарченко вважають, що для оцінювання економічної безпеки території можна використовувати такі методи: визначення основних мезоекономічних показників і порівняння їх із пороговими значеннями, за які приймають значення, не нижчі від середньосвітових, оцінювання темпів економічного зростання території за основними мезоекономічними показниками й динамікою їх зміни. Основні загрози фінансовій безпеці регіону подано на рисунку 1.

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ РЕГІОНУ

Недосконале законодавство в сфері державної закупівлі	Несвоєчасність прийняття бюджетів і часті їх коригування	Високі процентні ставки за кредитами	Приховування доходів найманих працівників
Зниження фінансової дисципліни у розпорядників бюджетних коштів	Зростання цін на енергоносії	Широкі коливання ринкового курсу валют	Низький рівень кваліфікації управлінських кадрів регіону
Нестабільність фондового ринку	Зростання криміналізації в сфері фінансових відносин	Високі темпи інфляції	Тінізація економіки та фінансових ресурсів

Рисунок 1 – Загрози фінансовій безпеці регіону

Принципи забезпечення фінансової безпеки, тобто правила господарювання, якими мають керуватися суб'єкти фінансової безпеки, були обґрунтовані М. Єрмошенко. На думку науковця, визначення та безумовне дотримання принципів організації фінансової безпеки є передумовою створення й ефективної діяльності системи забезпечення безпеки фінансово-кредитної сфери. До них М. Єрмошенко відносив: необхідність розробки і прийняття державної стратегії забезпечення фінансової безпеки у складі відповідної концепції та програми; визначення та затвердження на державному рівні національних інтересів фінан-

сової безпеки; постійний моніторинг основних показників фінансової безпеки тощо.

Для розв'язання проблем розробки стратегії фінансового розвитку регіону мають бути відновлені зведено-координуючі та балансові функції в сфері соціального розвитку, підвищення рівня життя населення, поліпшення використання регіональних ресурсів багатоцільового призначення, будівництва, розміщення виробництва структуроутворюючої продукції. Елементи стратегії фінансової безпеки подано на рисунку 2.

Рисунок 2 – Елементи стратегії фінансової безпеки регіону

Для побудови справжньої системи фінансової безпеки регіону, а не штучного об'єднання окремих розрізнених елементів, необхідно насамперед чітко визначитися з предметом захисту, після чого з'ясувати вже його конкретні методи та засоби. Предметом, на наш погляд, є фінансові інтереси регіону.

Джерелами фінансової інформації на рівні регіону можуть бути профільні управління місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, територіальних або регіональних управлінь НБУ, Державного комітету статистики, Державного казначейства, Державної податкової адміністрації.

Для подолання деструктивних явищ у розвитку фінансів регіонів необхідно залучати загальні і специфічні, відповідно до особливостей регіону, захо-

ди щодо реалізації регіональної фінансової політики, які охоплюватимуть увесь спектр її складових і враховуватимуть індивідуальні характеристики регіону. Серед таких заходів можна виокремити такі [5, с. 18-24]:

- складання та реалізація регіональних інвестиційних програму в тісному взаємозв'язку з питаннями реорганізації діючих виробництв і створення нових з урахуванням ситуації на локальному ринку праці в адміністративних районах, запровадження передових інноваційних технологій;

- надання додаткових пільг зарубіжним інвесторам, які сприятимуть розширенню сфери прикладання праці та виробництву конкурентоспроможної продукції;

- стимулювання розвитку підприємництва, насамперед малого та середнього бізнесу, як головного фактора, рушійної сили соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення зайнятості населення, наповнення місцевих бюджетів;

- надання державної (регіональної) підтримки через реалізацію довгострокових регіональних соціально-економічних програм, що підвищить ефективність управління регіонами та сприятиме ліквідації територіальних диспропорцій;

- створення «полісів (центрів) соціально-економічного зростання» в соціально-економічних районах, які допоможуть створити потужний економічний каркас території, дадуть змогу зекономити частину фінансових коштів і оптимізувати міграційні процеси;

- посилення заходів регіональних управлінь СБУ, МВС України, ДПА, КРУ щодо збереження фінансових ресурсів регіону.

Для реалізації регіональної політики фінансової стабільності та зростання необхідно після проведення оцінювання стану фінансової системи регіону, аналізу господарської специфіки регіону, а саме його природно-ресурсного потенціалу, наявних фінансових і трудових ресурсів, урахуваючи реальні можливості та обмеження їх оптимального використання й основні проблеми регіону, обрати пріоритетні для регіону види матеріального виробництва, завдяки розвитку яких стане можливим підвищення ефективності їх функціонування.

Висновок. Таким чином, урахуваючи вищевикладене та спираючись на аналіз досліджень вітчизняними науковцями сучасного стану міжбюджетних відносин, фінансового механізму та фінансового управління економікою України, для розробки й запровадження нових форм і методів системного управління фінансовими ресурсами регіону доцільно створити регіональний аналітичний фінансовий центр, має аналізувати поточний стану фінансової системи регіону, прогнозувати його розвиток, а також забезпечувати координацію дій суб'єктів економічних взаємовідносин адміністративно-господарської території в процесі формування та управління регіональними фінансовими ресурсами. Функція регіонального аналітичного фінансового центру полягає в розробці управлінських рішень, які будуть узгоджувати дії всіх учасників процесу з метою вирішення конкретної проблеми або досягнення певних результатів як спільної мети соціально-економічного розвитку регіону.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є формування стратегії забезпечення фінансової безпеки регіонального рівня як форми розв'язання різноманітних фінансових проблем кожного окремого регіону.

Список літератури

1. Єфіменко Т.І. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної податкової системи / Т.І. Єфіменко // Фінанси України. – 2010 р. – № 12. – С. 3-11.
2. Фінанси регіону: навч. посіб. / М.А.Коваленко [та ін.]. – Херсон: Олді-плюс, 2011. – 312 с.
3. Фінансова безпека держави: навч. посіб. – К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 192 с.
4. Коваленко М.А. Регіональні аспекти управління корпоративними фінансами / М.А. Коваленко, Л.А. Чурсіна // Сучасні проблеми економіки підприємства: Всеукр. наук.-практ. конф.: [матеріали]. – Д.: Наука і освіта, 2003. – Т. 1. – С. 16-19.
5. Медвідь М.М. Фінансова безпека регіонів України (на прикладі Харківської області): дис. ... канд. екон. наук: 08.01.05 / М.М. Медвідь. – Х., 2007. – 214 с.

УДК 005.53:330.133.1

Сухарева Л.О., канд. екон. наук, проф.,
Стефківський В.М. (ДонНУЕТ, Донецьк)

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті на основі наукового обґрунтування основних дефініцій формалізовано метод контролю управлінських рішень, в основу формалізації методу контролю управлінських рішень покладено теоретичні основи формальної методології.

Ключові слова: *метод, методика контролю, інструментарій контролю управлінських рішень, формалізація методу контролю.*

Відсутність наукового обґрунтування підсистеми контролю управлінських рішень, що цілісно функціонує у системі управління підприємства обумовлює необхідність переосмислення теоретичних положень, методичних основ як наукового підґрунтя для вдосконалення контрольної функції щодо кожного етапу формування управлінських рішень.

Вивчення фундаментальних праць, присвячених проблемам фінансового, господарського, внутрішньогосподарського контролю, які було виконано у 80-их роках ХХ ст. – в епоху реформування (перебудови) економіки соціалістичного укладу [1-5], підтверджує нерівнозначний рівень глибини дослідження методу як способу досягнення теоретичного результату. Це безсумнівно мало вплив на обґрунтування методики контролю як умови функціонування відповідної підсистеми.